

Asia: VN/16819/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle kansaneläkelain, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain sekä eräiden muiden etuuslakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Pyydämme ystävällisesti ottamaan kantaa ehdotuksiin sekä tarvittaessa tuomaan esiin myös perustelut näkemyksillenne.

Voitte halutessanne tuoda esiin myös sellaista keskeistä tietoa, joka näkemyksenne mukaan vaikuttaa esityksen vaikutusten arviointiin.

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kansaneläkelakia, takuueläkkeestä annettua lakia, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annettua lakia, vammaisetuuksista annettua lakia, sairausvakuutuslakia sekä työttömyysturvalakia.

Esityksen mukaan kansaneläkkeen, takuueläkkeen, sairauspäivärahan sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusrahaetuksien alaikäraja nostettaisiin 16 vuodesta 18 vuoteen. Vammaisetuuksista annetun lain mukaisia etuuksia ehdotetaan muutettavaksi siten, että vammaistukea jatkossa maksettaisiin alle 18-vuotiaalle lapsen vammaistukena sekä 18 vuotta täyttäneelle aikuisen vammaistukena. Eläkettä saavan hoitotuen alaikäraja nostettaisiin vastaavasti 18 vuoteen. Lisäksi työttömyysturvalain 3 luvun 1 §:stä ehdotetaan poistettavaksi mahdollisuus myöntää työttömyysetuus alle 18-vuotiaalle työnhakijalle, joka on keskeyttänyt oppivelvollisuutensa suorittamisen oppivelvollisuuslain 7 §:ssä säädetyllä tavalla.

Ehdotetuilla muutoksilla kansaneläkkeen, takuueläkkeen, sairauspäivärahan ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusrahaetuksien alaikäraja saatettaisiin vastaamaan ajankohtaa, jolloin nuoren oppivelvollisuuslain mukainen oppivelvollisuus viimeistään päättyy. Myös nuoren vanhempien elatusvelvollisuus jatkuu saman ajan.

Esityksen tavoitteena on muun muassa etuusjärjestelmän selkeyttäminen ja sen johdonmukaisuuden lisääminen sekä julkisen talouden menojen vähentäminen.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025. Vammaisetuuksista annetun lain muutokset on kuitenkin tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2027.

Ehdotettavien siirtymäsäännösten mukaan kansaneläkkeen, takuueläkkeen, sairauspäivärahan ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusrahaetuuksien uudet ikäraajat tulisivat voimaan syntymävuosiluokittain siten, että uusia ikärajoja sovellettaisiin vuonna 2009 ja sen jälkeen syntyneisiin. Työttömyysturvalakiin ehdotettua muutosta sovellettaisiin vuonna 2008 ja sen jälkeen syntyneisiin. Maksussa olevien vammaisetuuksien maksamista jatkettaisiin seuraavaan lain mukaiseen tarkistukseen tai lakkaamiseen asti. Muutos ei siten vaikuttaisi jo myönnettyihin etuuksiin.

Muutosten vaikutukset työeläkkeisiin

Eläketurvakeskus toteaa, että esityksessä ehdotetuilla sairauspäivärahaa, Kelan kuntoutusrahaa sekä työttömyysetuutta koskevilla ikärajamuutoksilla saattaa olla vaikutusta myös niiden henkilöiden työeläkkeen määrään, joihin ehdotetut lakimuutokset kohdistuvat.

Esityksessä todetaan, että vuoden 2023 lopussa ei ollut yhtään alle 18-vuotiasta henkilöä, jolle olisi maksettu työeläkelakien mukaista työkyvyttömyyseläkettä. Vaikka työeläkkeen maksaminen on hyvin harvinaista alle 18-vuotiaalle henkilölle, voi työeläkettä kuitenkin karttua jo 17 vuoden iästä alkaen.

Työeläkelakien mukaan palkattomat ajat oikeuttavat eläkkeeseen, jos henkilöllä on ennen eläketapahtumavuoden alkua työeläkelakien mukaan vakuutettuja työansioita vähintään 20 571,69 euroa (vuoden 2024 tasossa). Eläkkeeseen oikeuttavia palkattomien aikojen etuuksia ovat muun muassa sairauspäiväraha, Kelan kuntoutusraha sekä ansioon suhteutettu työttömyyspäiväraha. Eläkettä karttuu näiden etuuksien perusteena olevasta tulosta 1,5 prosenttia vuodessa 17 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta eläketapahtumaa edeltävän vuoden loppuun saakka. Eläkkeen karttumisen edellytyksenä on, että etuus on maksettu etuudensaajalle itselleen. Eläkettä ei kartu siltä osin kuin etuutta on maksettu työnantajalle.

Jos edellä mainittujen työeläkkeeseen oikeuttavien palkattomien aikojen etuuksien alaikäraja muutetaan 18 ikävuoteen, tarkoittaa se samalla sitä, että työeläkettä voi karttua näiden etuuksien

perusteena olevista tuloista vasta 18 ikävuodesta alkaen, eli vuotta lyhyemmältä ajalta kuin aiemmin ja mitä työeläkelakien mukaan olisi mahdollista.

Eläketurvakeskuksen tilastotietojen mukaan vuonna 2023 työeläkettä kartuttavia sairauspäivärahan ja Kelan kuntoutusrahan perusteena olevia tuloja oli noin kahdellasadalla alle 18-vuotiaalla henkilöllä.

Wuorenjuuri Carita

Eläketurvakeskus - Hyväksytty ETK:n johtoryhmässä 2.8.2024.

Allekirjoittajat johtaja Karoliina Kiuru ja osastopäällikkö Maijaliisa Takanen.